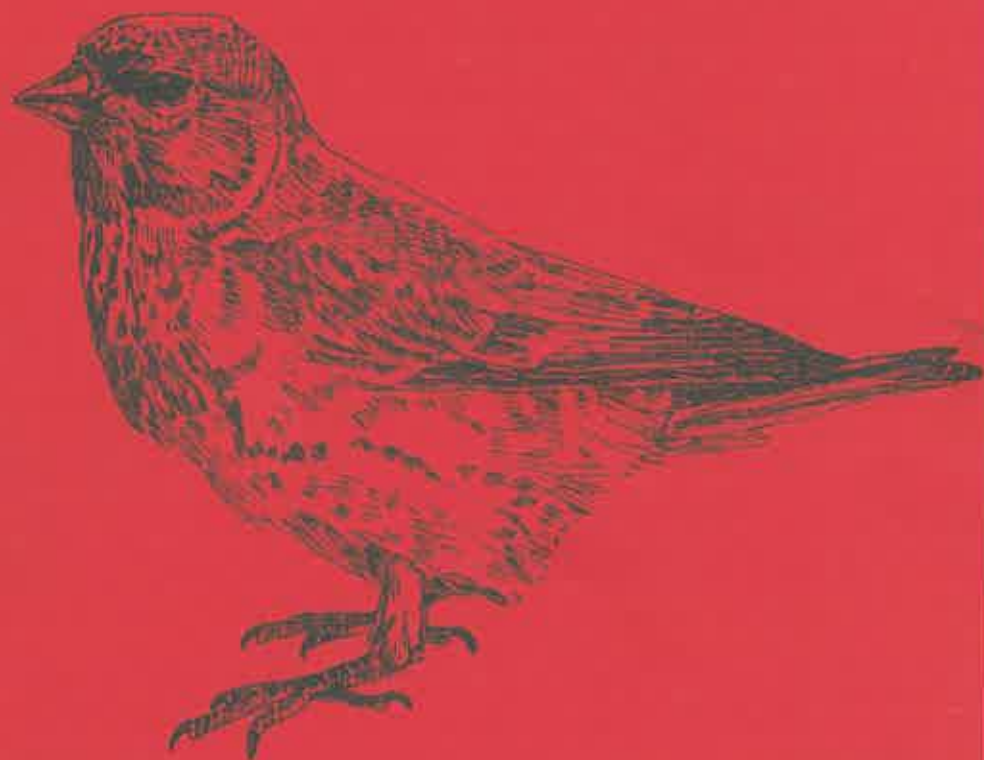

Sluitingsdatum voor kopij en veldwaarnemingen

15 juli 1981

DE MOURIK

JAARGANG 7 NUMMER 2

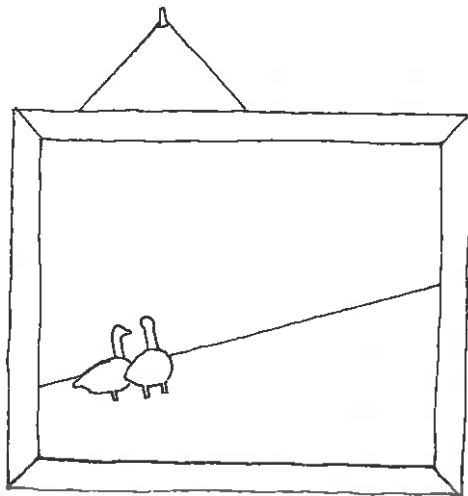
VOGELWERK GROEP RAJK VAN NIMMEGEN EN OMSTREKEN

W. Vergoossen zet de gegevens over de kraanvogeltrek over Limburg in 1979 bijeen en bekomentarieert die. De voorjaarstrek leverde >2139 exx op, een buitengewoon groot aantal. De najaarstrek >1592 exx, waarbij twee duidelijke golven onderscheiden konden worden: derde week oktober en derde week november. (In vogelvlucht 1980, jrg. 3, no.3).

Over de ijsvogel schrijft J. van Duinen een algemeen artikel. Aan de orde komen onder andere de wijze van jagen, de broedbiologie en populatieschommelingen (De kruisbek, 1980, jrg. 23, no. 2).

De heggemus is een wat moeilijker soort om gedurende de trek waar te nemen. F. Hustings en F. Schepers geven determinatiekenmerken en doen verslag van de najaarstrek van deze vogel over de Kunderberg (Zuid Limburg). In 1979, toen een ^{uitzonderlijk} groot aantal (1556 exx) passeerde. Gevonden aantallen van bijvoorbeeld groepsgrootte, tijd van de dag en in het jaar, worden vergeleken met waarnemingen in andere delen van Nederland en Europa. (In vogelvlucht 1980, jrg. 3, no. 1).

Pieter Paul van Laake.

VAN DE BESTUURSTAFEL

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING d.d. 5 maart 1981.

De vergadering wordt geopend met bestuursmededelingen. Voorgesteld wordt meer accent te leggen op natuurbescherming. Hierbij moet gedacht worden aan het adviseren van overheden. Hoewel niet op ieder telefoontje actie genomen zal kunnen worden, verzoekt de voorzitter alle laakbare zaken door te geven. Het verzoek om medewerking bij het bezorgen van de Mourik levert voldoende reacties op.

Op de vraag of er mensen aanwezig zijn die in de redactie willen plaatsnemen, wordt niet gereageerd.

Nadat het verslag van de kascontrolekommissie is voorgelezen en de penningmeester is gedechargeerd, komen ook nu weer op het verzoek wie er in de nieuwe kascommissie plaats wil nemen, geen vingers omhoog.

Peter Brouwer en distriktscoördinator Aart Vink geven toelichting op het SOVON-werk dat binnen onze VNG verricht wordt. Aart Vink legt de nadruk op het feit, dat er meer gegevens moeten komen uit de direkte woonomgeving.

Vervolgens passeren alle werkgroepen de revue, waarbij aanwezige leiders toelichtingen gaven. O.a. kondigt Wouter Helmer nieuwe ekskursies aan en zegt Herman Meekes dat hij nieuwe tellers voor de riviertellingen kan gebruiken.

Bij de behandeling van het agendapunt 'De Mourik' deelt Jehan Thissen mee dat door verhuizing nagenoeg de hele redactie onze regio gaat verlaten. Negmaals roept hij leden op dit werk over te nemen. Pieter Paul is bereid nieuwe redactieleden in te werken, omdat hij toch maandelijks vanuit Zeeland naar Nijmegen komt.

Na de pauze worden nieuwe activiteiten besproken. De slaaptrektellingen worden uitgebreid.

Naast de kraai-trektellingen, die in ieder geval doorgaan, zal in het kader van de reofvogeltellingen in de maand januari, buizerdslaaptrek bestudeerd worden.

Trektellingen van nonnetjes en wulpen in de Oeypolder en groenlingen in Heumenseord, zullen door gebrek aan organisatoren wel blijven liggen.

Verder wordt er nadere toelichting gegeven op het inventarisatieproject in de Westerveerwijk (in de vorige Mourik al aangekondigd).

Tevens doet onze VNG mee aan een internationaal project om steltlopers in één bepaald gebied te volgen. De Erleense Waard is hiervoor uitgekozen en Peter Brouwer, die dit zal coördineren, vraagt Oey-vogelaars speciaal aandacht aan dit gebied te schenken.

Bij de rondvraag komt een evt. cursus voor gevorderden ter sprake. Hierbij wordt verwezen naar de Westerveerwijk-inventarisatie.

Nadat Johan de vergadering heeft gesloten, wordt de avond beëindigd met de vertoning van de film "Kamperhoek" van Jan Verburgh.

Rob Gerissen.

Ledenmutaties.

Nieuwe leden:

- H. Arkenbout, Frins Hendrikstraat 43, 6673 XH Andelst, 08880-4132.
P. Weber, Binnenstraat 17, 6674 BW Herveld.
P. Bergakker, Javastraat 25, 6524 LT Nijmegen, 080-237159.
W. Verpoort, Dr. Nolenstraat 60, 6591 ZM Gennep.
Ch.F. van Zijl, Vleumingen, 6691 GW Gendt.
W. & E. Veer-Henneman, Koningstraat 9, 6654 AA Afferden (Gld).
H.E.M. van Tienen, 't Hofje 41, 6842 BM Elden.
G. Limburg, Palestrinastraat 28, 6523 BR Nijmegen.
X.de Jong, Meyhorst 92-09, 6537 KP Nijmegen, 080-442484.
G. Hermesen, Steenheuvelstraat 6, 6578 AC Leuth.
A.W.A.M. Verstegen, Breestraat 14, 5845 AV St. Anthonis.
F. van der Cruijssen, Wilhelminastraat 11, 5451 AR Mill.
A. Stolk, Jeroen Boschstraat 22, 5831 VW Boxmeer, 08855-4511.
A.C.E. Visser, Bergstraat 8, 6663 KE Lent.

Adreswijzigingen:

- J. Bellemakers, Wautersweg 3, 5993 NR Maasbree.
F. Hustings, Veldstraat 52 B, 6533 OD Nijmegen.
S.v.d. Wetering, Dahliastraat 25, 6581 XJ Malden.
M. Klaassen, Huygensweg 27, 6522 HR Nijmegen, 080-233765.
H. & A. Meekes-van Swaay, de Steekse Acker 12-25, 6546 DD Nijmegen, 080-783301.
W. van Hoorik, Schlatmaeckerstraat 38, 6525 DJ Nijmegen, 080-280081.
J.F. Bekhuis, Raapopseweg 70, 6824 DT Arnhem.

Opzeggingen:

- G. van den Boogaard, Gennep.
J. Arens, Nijmegen.

RECENTE PUBLIKATIES

Over het voorkomen van de zwarte eeeivaar in Limburg doet W. Vergeossen verslag. Hij verzamelde 18 waarnemingen van tssamen 22 exx, gedaan tussen ± 1890 en 1978. Eenderde van de waarnemingen is van na 1970 (meer vogelaars!). Ongetwijfeld komt de zwarte eeeivaar méér voor in Limburg (bv. seer regelmatig op de Hamert) en ook meer dan de 223 meldingen uit heel Nederland, zoals gevonden in de bekendste bronnen (Nat. Hist. Maandblad 1980, jrg. 69, no. 8).

In 1979 en 1980 werden resp. 29 en 12 waarnemingen van de zwarte eeeivaar versameld in Nederland (15,5 % van het totaal aantal bekende waarnemingen). W. Vergeossen (Nat. Hist. Maandblad 1984, jrg. 70, no. 4).

Bij Utrecht is in het najaar van 1979 intensief op roefvogeltrék gelet. Het uitgebreide verslag vermeldt 13 trekkende soorten, waarvan de buizerd met 293 exx (56,6%), sperwer 110 exx (21,2%) en bruine kiekendief 33 exx (6,4%) de talrijkste waren. Als verklaring voor de hoge aantallen buizerds en sperwers wordt de stuwng op de Utrechtse heuvelrug ten gevolge van de polders en plassen ten westen daarvan gegeven. De kiekendieven komen van de Flevepolders. (deKruisbek 1980 jrg. 23, no. 3).

R. Feppen, F. Schepers en R. Schols doen verslag van waarnemingen van roefvogeltrék in het voorjaar van 1979 over Echt. Opvallend weinig wespndieven. De meest voorkomende soorten waren de buizerd 112 exx (57,4%) en rode wouw 22 exx (11,3%). (In vogelvlucht 1980, jrg. 3, no. 1).

Ook in het voorjaar 1980 is er, nu intensiever en professioneler, roefvogeltrék over Echt geteld. Het aantal wespndieven was nu groot (dat lag niet aan de deskundigheid van de tellers), mogelijk vanwege de sterke oostelijke winden gedurende de telperiode. De meest voorkomende soorten waren de buizerd 416 exx, (± 50%), wespndief 276 exx, bruine kiekendief 29 exx, (In vogelvlucht 1980, jrg. 3 no. 3).

D.J. Booy en D. Tanger schrijven over een kleinst waterhoen dat in het Guisveld (N.H.) aanwezig was van 26 mei-6 juni 1980. Bijna alle waarnemingen werden na ± 22.30 u gedaan. Zij beschrijven het geluid als "een ratelende triller die ongeveer 2 seconden duurde, en die met een tussenpauze van 1 à 2 seconden herhaald werd. Dit hield enige minuten aan". De plaats waar het exemplaar verbleef was vermoedelijk een combinatie van het seggemoeras en van het drassig, ondergelopen grasland-biotop. (De grasleper, 1981, jrg. 1, no. 1).

Vogels

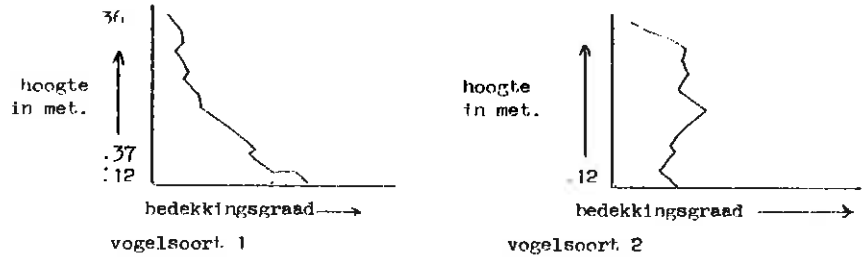
Vegetatie-structuur	ARCOSUM	NRSPEC	FSD
NSTRAT	+	+++	+++
COVSUM	++	+	+
FOLSUM	+	++	+++
FHD	+	+	+
FSD	-	-	-
DH	+	+	++
DV	+	+++	+++
DT	+	++	+++

Hier zijn de eksakte korrelatiecijfers weggelaten. Opgegeven zijn alleen de indicaties van het significantienivo:

- + p .05 dwz. toevalskans van het resultaat kleiner dan 5%
- ++ p .01 dwz. toevalskans van het resultaat kleiner dan 1%
- +++ p .001 dwz. toevalskans van het resultaat kleiner dan .1%

De korrelatie tussen FSD en FHD wordt beïnvloed door de opname in de berekening van een aantal open vlakten. Als die niet in de berekeningen worden opgenomen, stijgt de korrelatie tot .504 en wordt de toevalskans van het resultaat kleiner dan 1%. Tussen FSD en FHD kan nu een regressielijn getrokken worden volgens de formule $FSD = 1.416(FHD) - .475$

Voor de verschillende vogelsoorten kan nu een soort van doorsnee habitat berekend worden, die grafies kan worden weergegeven:

- Een analyse volgens de hoofdkomponenten faktoranalyse leverde twee interpreteerbare factoren:
1. groep vogels, die veel bedekking in de hogere strat verlangen en weinig begroeiing in de onderste lagen.
 2. groep die veel bedekking verlangt in de middelste lagen.

Konklusies: Het onderzoek levert de resultaten op, die de meeste vogelaars uit hun praktijk kennen. Dit is op zich niet zo spektakulair. Het grote nut van dit onderzoek is, dat de relatie tussen vogelbestand en vegetatiestructuur nu op een betrouwbare en gestandaardiseerde manier is vastgelegd op basis van objectieve en door iedereen te herhalen methoden. De habitat van vogels en de te verwachten vogels in een bepaald (aanplanting)gebied kunnen nu beter berekend worden en beter voorspeld. De methode en berekeningswijze lijken nauwkeuriger en betrouwbaarder onderzoek in de toekomst te garanderen.

samenvatting G. Berendse

BERICHT

Kwalitatief onderzoek naar de verspreiding van vogels.

Niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten bestaat momenteel veel belangstelling voor kwalitatief onderzoek naar de verspreiding van vogels. De oorzaak hiervan is dat onderzoeksmethoden ontwikkeld zijn en toegepast worden, waarbij veel ornithologen (vooral amateurs) bij het veldwerk ingeschakeld worden. In Nederland organiseert SOVON dergelijke verspreidingsonderzoeken, die worden aangeduid met de naam Atlasprojecten. De methodiek van een Atlasproject houdt kort samengevat in dat het land van onderzoek (i.c. Nederland) wordt opgesplitst in uniforme onderzoekseenheden (atlasblokken), waarna met de hulp van zoveel mogelijk veldonderzoekers deze atlasblokken geïnventariseerd worden. Na afloop van het veldonderzoek wordt de verspreidingskaart van elke soort samengesteld uit de bijeengebrachte gegevens uit de verschillende atlasblokken. In navolging van het plantengeografisch onderzoek is bij de Nederlandse Atlasprojecten voor vogels gekozen voor onderzoekseenheden van 5 x 5 km. Nederland telt ongeveer 1750 van deze atlasblokken.

De doelstelling van een Atlasproject is om de verspreiding van de verschillende vogelsoorten in een zo kort mogelijk tijdsbestek vast te leggen, met andere woorden om een momentopname van de verspreiding te maken. Herhaling van het onderzoek na verloop van tijd kan inzicht verschaffen in eventueel optredende veranderingen. Met het oog op het aantal te inventariseren atlasblokken en het daarvoor beschikbare aantal veldornithologen is voor het verkrijgen van een complete momentopname gekozen voor een onderzoeksperiode van 5 jaren.

In de periode 1973-1977 is de verspreiding van onze broedvogels in kaart gebracht (Teixeira 1979), terwijl SOVON momenteel (van oktober 1978 tot en met september 1983) het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels organiseert. Met behulp van dit nieuwe project wordt voor iedere soort het verloop in de verspreiding gedurende het jaar bestudeerd. Om naast het ruimtelijk aspect tevens het tijdsaspect in het project te kunnen betrekken, is gekozen voor twaalf onderzoekstermijnen van elk een maand. Ieder atlasblok wordt dus geïnventariseerd in elke maand van het jaar. Hierdoor zal het mogelijk zijn om maandelijkse verspreidingskaarten te maken. Aspecten als overzomeren, doortrek en overwinteren kunnen aan de hand hiervan bestudeerd worden. Aan de medewerkers van het project wordt gevraagd de aanwezigheid van de vogelsoorten te registreren en op een voorgedrukt formulier voor elke maand de waargenomen soorten aan te kruisen. Ondanks deze op het oog simpele vraagstelling is uit een methodologisch onderzoek gebleken dat bepaalde eisen aan het veldonderzoek gesteld moeten worden om er verzekerd van te zijn dat een voldoende mate van volledigheid bereikt wordt:

1. Alle biotooptypen die in het atlasblok aanwezig zijn, moeten steeds weer onderzocht worden.
2. De aanwezige soorten kunnen onderverdeeld worden in gemakkelijk en moeilijk opspoorbare. Om ook alle soorten uit de laatste categorie vast te kunnen stellen, blijkt één onderzoekstocht per maand onvoldoende te zijn. Gebleken is dat een ervaren veldornitholoog gemiddeld 3 tot 5 excursies nodig heeft om alle in een atlasblok voorkomende soorten te kunnen vinden.
3. Afhankelijk van de tijd van het jaar kan er een aanzienlijke verschuiving optreden in de soortensamenstelling gedurende een maand. Met name in de doortrekperiodes (april en oktober) is dit het geval. Sommige soorten vertrekken in het begin van de maand, terwijl andere pas tegen het eind van de maand arriveren. Tijdens één onderzoekstocht kunnen dan ook nooit alle soorten tegelijk vastgesteld worden. Gebleken is dat de veldonderzoeker deze soortenverschuiving kan onder- vangen door de excursies te spreiden en in elk geval het atlasblok in het begin én aan het eind van de maand te inventariseren.
4. De ca. 2000 medewerkers aan het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels vertonen grote verschillen in veldervaring en besteedbare tijd. Onervaren veldornithologen constateren per excursie gemiddeld 25% minder soorten dan ervaren veldornithologen en hebben daarom meer tijd nodig om een ver- gelijkbaar resultaat te bereiken. Een gelijkmatige intensiteit van het veldonderzoek over het gehele land zal dan ook een onhaalbare kaart zijn.

Al dan niet voldoende rekening houden met deze kanttekeningen heeft een belangrijke invloed op het resultaat van de inventarisaties. Vooruitlopend op het eindresultaat van het project kan nu reeds opgemerkt worden, dat van de talrijke en gemakkelijk op te sporen soorten de verspreidingskaarten een grote mate van volledigheid zullen bereiken. Bij soorten met een geringe trefkans in het veld (schaarse en moeilijk vindbare soorten), zullen de ver- spreidingskaarten daarentegen aanzienlijk minder volledig zijn.

Literatuur

R.M. Teixeira. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1979, 's Graveland.

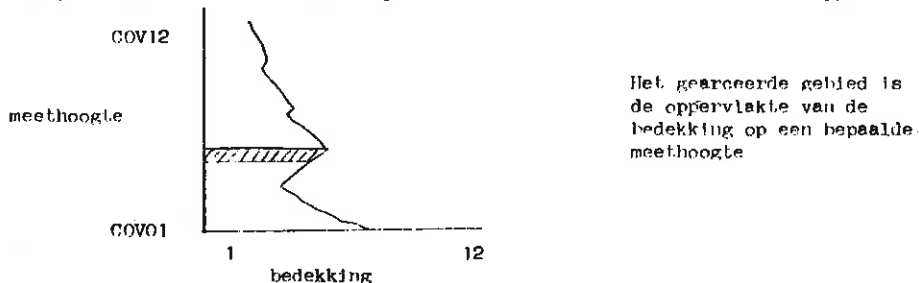
Johan Bekhuis & Arend van Dijk
SOVON
Kemperbergerweg 67,
6816 RM Arnhem.

De clusters worden benoemd en erachter komen de veel in dat cluster voorkomende vogels:

1. Waldrand - boompleper, sprinkhaarielzanger
2. Nadelwald - zwarte mees, vuurgoudhaantje
3. Altwald I - fluitter, boomkruiper, boomklever, houte specht
4. Altwald II - pimpelmees, koolmees, spreeuw
5. Overal komen voor merel, vink, houtduif, zwartkop, t.j.f.l.jaf, winter koning
6. Een groep zeldzamen: vliegenvanger, breamsluiper, grauwe gors, matkop, gekraagde roodstaart, kortsnavelboomkruiper, wlelewaal.

Vegetatiestructuur.

Gezien de moeilijkheden met betrekking tot de betrouwbaarheid van de interpretaties van de vegetatiestructuur (-dichtheid), heeft Erdelen een standaardprocedure van meten ontworpen. Om de vier meter kijkt hij of er binnen een straal van vijftig cm. op verschillende hoogten enige soort van begroeiing voorkomt. Op twaalf verschillende hoogten (COV01 tot COV12 = coverage-dichtheid01 tot 12) stelt hij alleen vast of er wel of geen begroeiing is. De hoogten zijn: .12, .37, .75, 1.50, 3.00, 4.50, 6.00, 9.00, 12.00, 18.00, 24.00, 32.00 meter. Nu kunnen per plaats (vertikaal) en/of per hoogte (horizontaal) de plussen of minnen (wel of geen begroeiing) opgeteld worden. Over de verschillende hoogten (NSTRAT= number of strata) kan nu de totale vegetatie hoeveelheid worden berekend (FOLSUM = sum of foliage): en natuurlijk de hoeveelheid per meethoogte (FOL01 tot FOL12). Per proefvlak kan nu het doorsnee-profiel van de loofhoeveelheid worden opgesteld

Als totaalmaal voor de diversiteit van de loofbedekking per proefvlak berekent Erdelen de FID (Foliage Height Diversity). Deze maat wordt volgens dezelfde formule berekend als de Bird Species Diversity, waarbij p_j het relatieve aandeel van de loofhoeveelheid op hoogte j is ($FOL_j / FOLSUM$).

Verder werden berekend per proefvlak:

-de PSD (Plant Species Diversity d.i. de plantensoorten diversiteit), volgens dezelfde formule met p_j als het 'relatieve voorkomen van een bepaalde planten soort

-de horizontale loofdiversiteit (DH) volgens de formule

$$DH = \sum_{i=1}^k Id \left(\frac{p_i}{q} \right) \quad \text{dwz. de som } (\sum) \text{ over alle strata (i=1 tot k) van de duale logarithmen van de variaties van p (maksimum van het aantal mogelijke positieve metingen) ten opzichte van q (het werkelijke aantal positieve metingen)}$$

- de vertikale diversiteit (DV) volgens bovenstaande formule

- de lokale diversiteit $DE = DV + DH$

Tussen een aantal variabelen heeft Erdelen nu een correlatie uitgerekend:

Broedvogelbevolking en de structuur van de habitat

Dr. Martijn Erdelen: Broedvogelbevolking en de structuur van de habitat.
Samenvatting van de lezing op de dag van N O U.

Bij de vorige sprekers bleek al hoe moeilijk het is om gegevens te interpreteren over broedvogelterritoria (inventarisaties) en populatiedichtheden. Vergelijkingen tussen gebieden is nog moeilijker, omdat men de nodige -voor vogels relevante componenten van de omgeving onvoldoende kent. De kennis van de habitat van de vogels is soms zeer gebrekkig of in ieder geval zeer onnauwkeurig (bv. de aanduiding 'eikenbos' kan zeer verschillende vegetatiestructuren omvatten; verschillen in opbouw, leeftijd enz.).

Om te komen tot een systematiek en objectiviteit in de beschrijving van habitats zijn er in het verleden twee verschillende aanzetten geweest:

1. die van Oelke (1963), die probeert plantensociologische gemeenschappen te verbinden met vogelpopulaties (gemeenschappen). Deze beide gemeenschappen zijn echter niet kongruent; vogels zijn veel minder plaatsgebonden.
2. die van McArthur (in Amerika) en David Lack (al in de dertiger jaren) die uitgaan van de hypothese, dat de structuur van de vegetatie belangrijker is, dan de bepaalde plantensoorten (-gemeenschappen), die aanwezig zijn.

Blondell en Betze bevestigden deze hypothese min of meer, maar er waren in de praktijk grote moeilijkheden om de vegetatiestructuur weer te geven. (Er deden zich de grootste verschillen voor toen een groep van dertien deskundigen een bepaald gebied op vegetatiestructuur moesten beoordelen).

Erdelen deed zijn onderzoek in een gebied ten Zuidwesten van Keulen (25 km van K.). Het gebied was afgegraven voor bruinkool en na de aanwinning opnieuw beplant, niet zoals vroeger gebruikelijk eerst met snelgroeiende populieren, maar gevarieerd met verschillende soorten bomen. Hierdoor ontstonden kleine vlakken, die:

1. Intern homogeen waren
2. Onderling grote verschillen vertoonden.

Binnen deze vlakken was het zeer moeilijk om indicatoren van plantengemeenschappen te vinden, omdat de vegetatie aangeplant is, jong, en nog volop in ontwikkeling. Om de vogelpopulatie te inventariseren, maakte Erdelen en zijn vrouw gebruik van de karteringsmethode. Zij bezochten de proefvlakken (22 stuks) 4 à 5 maal.

Om te komen tot een index voor de diversiteit aan vogels in een bepaald gebied (RSD = Bird Species Diversity), maakten zij gebruik van de volgende variabelen:

REVSUM (Revierversomme): aantal territoria per soort per proefvlak.

ABUSUM (Abundanzsumme): totaal dichtheid d.i. de dichtheid van alle soorten samen (territoria/ha.).

NRPEC (number of species): aantal soorten

De soortentvariatie (RSD) wordt dan berekend uit de formule:

$$RSD = - \sum_{i=1}^s p_i * \ln p_i \quad \text{BSD kan van 0 tot 3 lopen.}$$

waarbij s het aantal soorten is, p_i het relatieve voorkomen van soort i en \ln de natuurlijke logaritme voorstelt.

De formule wil zeggen: De som (\sum) over alle soorten (i=1 tot s) van het relatieve voorkomen van elke soort maal de logaritme daarvan met een teken om een positief getal te krijgen.

De RSD wordt hoger naarmate de voorkomende soorten in gelijk aantal voorkomen en/of het aantal soorten groter is.

Erdelen heeft met de RSD's van de 22 proefvlakken een clusteranalyse gedaan. Hij vindt dan groepen proefvlakken, die op basis van de vogeldiversiteit bij elkaar horen. De proefvlakken, die in een cluster vallen, blijken ook plantensociologies bij elkaar te horen. De planten in de verschillende proefvlakken zijn vaak niet de zelfde, maar vertonen een samenhang in hun ruimtelijke structuur.

Ook de vogelsoorten vormen clusters, die samenhangen met de proefvlakclusters:

VELDWAARNEMINGEN

WAARNEMINGEN JANUARI - FEBRUARI 1981.

- Hoedaars: 11-1, 10 ex. Hoekse Waard/Oude Waal-Ooypolder (NJN).
 malscholver: 17-1, 1 ex. Maas tr. R 16, 2 ex. idem L 16 (ww.t).
 27-2, 1 ad broedkleed Millingerwaard (Ha, PB; e.a.).
 roerdomp: 17-1, 1 ex. Paesplas Gennep (ww.t).
 ooftevaar: 4-1, 1 ex. Kurze Huven Kranenburg, alam. ring boven rechter loop-been (Rvt).
 kleine zwaan: 3/10-1, 104 ex. Overbetuwe (Rvt)
 28-2, 105 ex. Uiterwaarden Beuningen-Ewijk (Rb).
 wilde zwaant 13-2, 4 ad, 4 juv Kekerdonse Waard, 2 ad. Gendtse Waarden (W, PB).
 rietgans: 4-1, 9445 ex. de Duffelt (Rvt)/
 8-2, ± 1000 ex. ciroul v.d. Ooy, 3600 ex. Zeelandsestraat Ooypolder (Rvt).
 kleine rietgans: 4-1, 2 ex. Duffelt (Rvt)/
 31-1 1 ex. Gendtse Waarden overvliegend. (JH, PS).
 kolgans: 4-1, 5650 ex Duffelt (Rvt)/
 17-1, 300 ex. Maas tr. L 17(ww.t).
 dwerggans: 9-1, 1 ex. Ganisiuscollege Nijmegen overvl. (JH)./
 24-1, 1 ad ex. Kranenburgerbroek (NJN).
 roodhalsgans: 1 onv. ex. Kranenburgerbroek (NJN).
 brandgans: 2 jan., 2 ex. Erlecomse Waard, Duffelt, Mookse Plas (div. waarn).
 bergeend: 27-2, 9 ex. Bisonbaai-west, 6 ex. Kaliwaal-Ooypolder (PB).
 smient: 17-1, 2500 ex. Waal tr. L 8 (wwt).
 kraakeend: 17-1, 2 ex. Maastr. R 18,/
 14-2, 2 ex. Maastr. R 15 (ww.t).
 wintertaling: 16-1, 487 ex. Erlecomse Waard / Kaliwaal-Ooypolder (PB).
 wilde eend: 4-1, 2728 ex. Kaliwaal-Ooypolder (Rvt).
 watersnip: 7-1, 3 ex. Uiterwaarden Leenen-Ewijkse brug (Rs)./
 jan/febr. max. 10 ex. Erlecomse Waard/
 7-2, 1 ex. Niers Gennep (FH).
 houtsnip: 18-1, 1 ex. Groenlanden (W)/
 17-2, 1 ex. Groenlanden (OH)/
 27-2, 1 ex. Kekerdonse Waard (Ha).
 grutto: 22-2, 7 ex. Erlecomse Waard (RW, LB).
 wulp: 5-2, 220 ex. Gendtse Waarden (OH, PB).
 witgatje: 4-1, 2 ex. Duffelt (Rvt)/
 8-2, 1 ex. Maasheggen Vertum Mullen (Ey).
 eeverlaper: 11-1, 5 ex. ciroul. v.d. Ooy-west (NJN)/
 16-1, 18-1, 1 ex. Bisonbaai (HM, PB).
 helenduif: 8-2, 96 ex. Duffelt (JT).
 houtduif: 11-2, 1500-2000 ex Bergerheide (Lb) in 66n groep (FH).
 turkse tortel: 11-1, 53 ex. Millingerwaard slaapplek (NC, W).
 14-2, 61 ex. Maas tr. R 14 (ww.t).
 kerkuif: 4-1, 1 ex. Duffelt (Rvt).
 bosuil: 15-2, 6 terr. Duivelsberg, 5 terr. Nederrijk, 5 terr. Meerwijk (NJN).
 ijsvogel: 21-2 1 ex. Wylerbergmeer (JT).
 boomlaanwerik: 11-2, 2 66 2 Bergerheide (Lb, FH).
 grote gele kwikstaart: 30-1, 12-2, 1 ex. Wetering Beuningen, vorig jaar zelfde plaats aanwezig (Rb).
 roodborsttapuis: 19 ciroul. v.d. Ooy (OH).
 kramsvogel: 4-1, ± 8000 ex. Duffelt (Rvt)/
 7-2, 2500-3000 ex. Millingerwaard, slaapplek (W)/
 8-2, ± 2500 ex. ciroul. v.d. Ooy - 8000 ex. Duffelt (Rvt).
 tjiftjaf: jan-febr. min. 1 ex. Groenlanden (OH, PB)/
 22-2, 1 ex. Kekerdon (HM).
 klapekster: 3-10 jan. 3 ex. Maasheggen-zuid (Rvt)/
 12-2. 2 ex. Bergen (Lb, FH).

rooks 4-1, 4000 ex. Wanroyse Broek e.o. (Rvt).
 bonte kraai 4-2, 20 ex. Wellsce Meer Bergen (Lb) (Hs).
 frater: 14-2, 55 ex. Maastr. R 16 (wvt).
 barwijs: 10-1, 13 ex. H. Landstichting in één groep (W).
 somertaling: 25-2, 16 Vlietberg-Ooypolder (OH).
 sloeënd: 8-1, 82 ex. Oude Waal-Ooypolder (PB).
 krooneend: 25-1, 1-2, 7-2, 1 ex. Niers Gennep (div. waarn).
 tafeleend: 11-1, 1100 ex. Bisonbaai, 700 ex. Kaliwaal-Ooypolder (NJN)./
 17-1, 1500 ex. Waaltr L 8 (wvt).
 eidereend: febr. vanaf 5-2, 1 ex. Bisonbaai (div.waarn)/
 10-2, 2, 6 Stuw Afferden (Re).
 grote zeeëend: 11-1, 2 ex. Bisonbaai (NJN), nadien jan-febr 1 ex. Idem.(div.
 waarn. 11-1, 1 q Kraayenbergse Plassen Beers (HdV)/
 17-1, 2 ex. Mookse Plas (wvt).
 brilduiker: 5-2, 1 ex. Oude Waal-Ooypolder, 1 ♂ Bisonbaai, 5 ♀♀ juv. Groenlan-
 den (OH,PB)/
 7-2, 6 ♀♀ 1 juv. Niers bij de Leri Gennep (JT, FV).
 nonnetje: 13-1, 16 Paesplas Gennep (Re)/
 11-2, 1 q Grindgat Bergen (Lb) (FH)/
 13-2, slaaptrek naar Kaliwaal Ooypolder 17.30 u. min. 100 ex. en
 steeds meer invallend (W,PB).
 middelste zaagbek: 13-1, 1 q Paesplas Gennep (Re).
 grote zaagbek: 17-1, 127 ex. Ooypolder (wvt)/
 14-2, 11 ex. Maastr. L 16 (wvt).
 bruine kiekendief: 3/10-1, 1 ex. Maasheggen-zuid (Rvt).
 blauwe kiekendief: 3-1, 2 ♂♂, 1 q Koningsven Gennep (Rvt)/
 5-1, 4 ♀♀ 1 juv. ciroul v.d. Ooy (JH).
 buizerd: 4-1, 223 ex. Duffelt (Rvt).
 ruispootbuizerd: 4-1, 24-1, 1 ex. Kranenburgerbroek (Rvt, NJN).
 zeearend: 31-1 tot minimaal 18-2 1 subad ex. Uiterwaarden tussen Nijmegen en
 de Bijland noord en zuid van de Waal (vele waarn).
 smelleken: 17-1, 1 ex. Niers Gennep, 1 ex. Stuw Sambeek, 1 ex. Maastr. R16
 (wvt)/ 24-1, 1 ex. Karanenburgerbroek (NJN).
 scholekster: 4-1, 1 ex. Hoeks Waard-Ooypolder (OH,PB)/
 14-2, 1 ex. Stuw Sambeek (wvt).
 goudplevier: 2-2, 1 ex. Gendtsse Waarden overvl./
 14-2, 1 ex. Wercheren-Ooypolder overvl. (W).
 bonte strandloper: 2-2, 1 ex. r.Gendtsse Waarden overvl. (W).
 kemphaan: jan-febr.max. 12 ex. Erlecoomse Waard.

De rubriek exotica

zwarte swaan: 27-2, 3 ex. Waalenteinkolk Valburg (Rs).
 zwarthalszwaan: 31-1, 1 ex. Beemelse Waarden tussen kleine swanen (JH,PS).
 zwaangans: 4-1, 1 ex. Duffelt (Rvt).
 nijlgans: 4-1, 17 ex. Erlecoomse Waard (Rvt).
 casaroot 2-2, 1 q Gendtsse Waarden (W).
 mandarijneend: 21-2, 1 q Klompenwaard-Doornenburg (Rb,OH,MK).

De inzenders van de waarnemingen weer van harte bedankt.
 Waarnemingen van maart en april graag opsturen in de eerste week van mei tot
 juni. Vergeet bij de waarnemingen niet het SOVON-BLOKNUMMER te vermelden, wan-
 neer men de waarnemingen niet zelf op SOVON-kaarten invult. Ook incidentele
waarnemingen zijn van belang, vooral uit gebieden die niet zo regelmatig be-
 zocht worden.

Vergeet niet het fenologie-formulier -bijgevoegd bij de MOURIK 7e jrg.nr.1-
 te bestuderen en in te vullen. WAARNEMINGEN OPSTUREN AAN:
 Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 44, 6522 EN Nijmegen /e8o-220618-

	Waal						Maas (L+R)					
	2L	3L	4L	5L	6L	7L + 8L	9	14	15	16	17	18
Buizer	5	31	1		3	2	6	6	4	11	3	3
Sperwe		1	1					1		2		
Havik		1										
Bl.kie										1		
Smelle							1		1	1		
Torenv	3	12	2		1	1		4	5	5	7	4
Patrijs								6			10	
Wa.hoe	1	1					15	42	17	31	13	37
Meerko	1550	597	717	60	337	1473	231	1363	510	1249	683	820
Kievit	4			10	1	118		25		195		1
Wat.en	4											
Wulp				34		2	30					
G.m.me	3	1										
Zil.me	80	1				1	3	3	2	4		
Stormm	39	1	4	2		3	40	36	89	268	120	316
Kokmee	634	588	184	145	43	387	326	489	463	436	178	368
Holend					2		8	10	2	11	3	3
Houtdu	30	321		2	72	64	94	81	150	178	213	725
Turk.t							3	13	15			1
Steenu		1	2	1	1			3	4		2	2
Veldle				20				40	4		1	
Graspi		28				12	4			1		
Win.ko							4	6	2	2	1	1
Heggem							2	6	2			
Gr.lijs		1			1		1	2	2	3	2	
Kramav	200	11	13			12	169	125	25	76	80	150
Koperw						3	12	22	9			
Merel		25	10	1	2	1	14	21	12	18	52	2
Roodho						1	3	4	2	1		
Koolme			3		1		26	6	6	6	3	1
Pimpel		1					5	1	4	3	6	
Matkop							2	6		1		
Sta.me							25	22	14	10		
Bo.kru								4		1		
Rie.go								4				
Groenl			1						10			
Kneu							61					
Sijs										15		
Frater										35		
Vink							162	29	12	3	3	
Ri.mus							160	24	39			72
Spreeu		5	1	15	10	56	129	26	80	518	70	115
Zw.kra		20	33	14	95	66	196	161	167	146	252	230
Roek							41	133	6	26	16	188
Kauw	100	6			16	2	163	137	81	132	11	137
Ekster	4	22	15	5	14	8	87	107	37	108	82	46
Gaai		1					6	4	2	4		1

Handwritten signature or scribble at the bottom right of the page.

RIVIERENTELLINGEN

17 JANUARI 1981

Weersgesteldheid: licht- tot zwaar bewolkt; ± 0
Wind: zwak tot matig

Leuke noorten:

Waal	krakeend	1
	pijlotaart	3
	brilduiker	2
	havik	1
	watersnip	4
	wulp	36

Maas rechts:	aalscholver	1
	roerdomp	1
	krakeend	2
	brilduiker	2
	grote zeeëend	2
	smelleken	3
	wulp	27
	steenull	7
	rietgors	4
	sijp	15
	frater	35

Maas links:	aalscholver	2 (zie Maas rechts)
	smient	1
	bl. kiek.	1 (m)
	wulp	3

Verder zijn er overal zaagbekken gezien en diverse zwanen.
Opvallend is verder het lage aantal spreeuw en lijsterachtigen.

	Waal						Maas (L+R)					
	2L	3L	4L	5L	6L	7L + 8L	13	14	15	16	17	18
Fuut	38	58	65		6	1-15		8	12	5	1	1
Dodaar		2						2	2	2	3	6
Aalsch										3		
Bl.rei	3	8	3		1	1		3	5	8	4	5
Roerdo								1				
W.eend	1373	395	282	80	18	1030	1388	624	144	942	102	
Wi.tal	174	7	48		7		38	12	6			
Krakee		1										2
Smient	753	1	2			2500	1					
Pijlota		3										
Slobes		26	1									
Kuifee	20	68	146		1	9	27	151	158	73	33	
Tafele	281	372	319		46	1500	278	50	208	87	8	
Brildu		2							2			
Gr.zee									2			
Gr.zaa	92	35		5	4	25		1	6	5		
Nonnet	25	13	60		7			1				1
Nijlgan	1	2										
G.gans							23			45		
Kolgan												300
Rietga	980	388	9	2	94		9	60		132		35
Brandg									2			
Kn.zwa	36	17	13		4	38			4		2	30
Wi.zwa	7											
kl.zwa	12	11	37		5	5		4	11			6

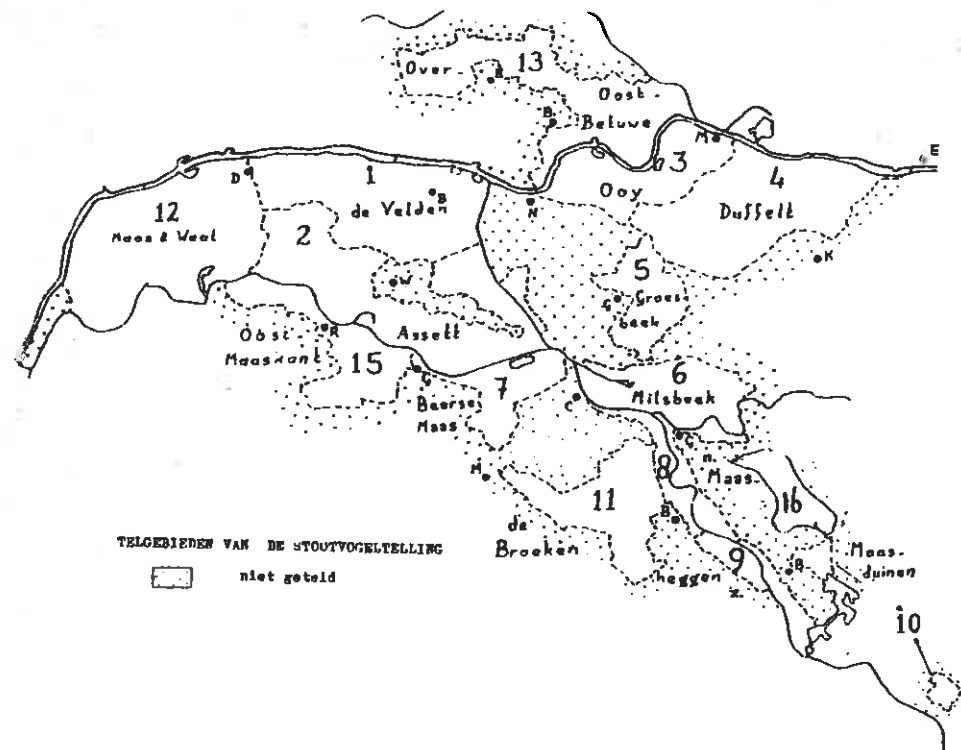
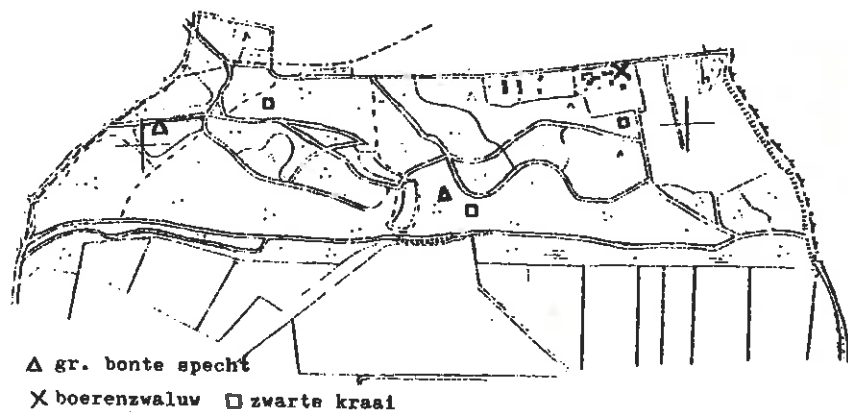
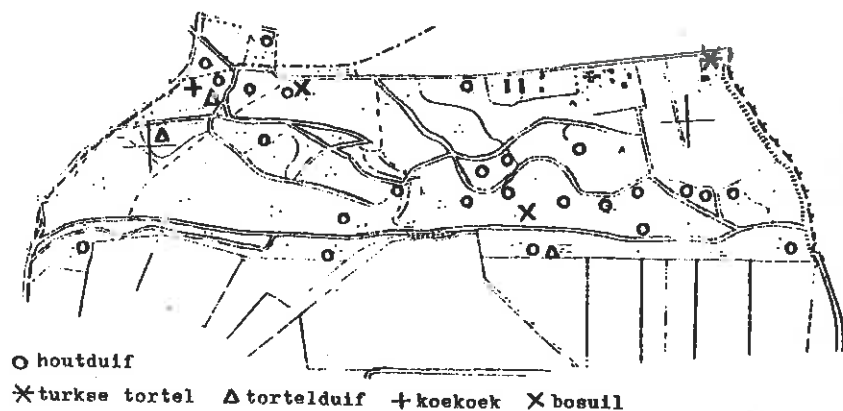
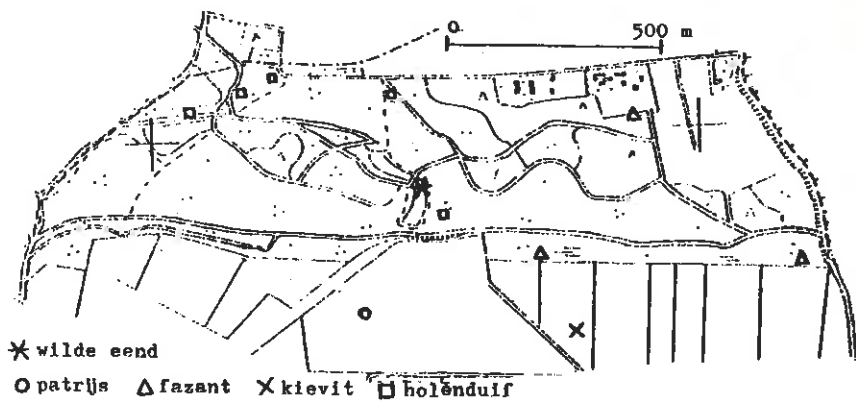
Broedvogelinventarisatie oostelijke St. Jansberg

In 1980 heb ik, evenals in de twee voorgaande jaren, een broedvogelinventarisatie op de oostelijke uitloper van de St. Jansberg uitgevoerd; de resultaten van de eerste twee inventarisaties staan in De Mourik No. 5 van 1978 en No. 4 van 1979. In het broedselsoen van 1980 had ik 14 vroege-ochtendexcursies, van één uur vóór tot drie uur na zonsopgang, en verder 2 avondexcursies en nog 1 andere tocht. In bijgaand staatje zijn de aantallen vermoedelijke broedparen in de drie achtereenvolgende jaren van de 55 broedende soorten bijgebracht. De volgende noorten zijn in 1980 wel waargenomen, maar niet voldoende vaak om een broedgeval aannemelijk te maken: waterhoen, sperwer, torenvalk, havik, ransuil, zwarte specht, veldleeuwerik, ekster, wielewaal, gekraagde roodstaart, nachtegaal, bosrietzanger, spotvogel, appelvink, goudvink, kneu. Verder zijn de wel aannemelijke broedgevallen op bijgaande kaartjes aangegeven.

Broedvogels Oostelijke St. Jansberg

	'78	'79	'80		'78	'79	'80
wilde eend	0	1	1?	winterkoning	26	11	21
patrijt	1	1	1	grote lijster	1	0	2
fazant	3	2	3	zanglijster	22	16	15
waterhoen	1	1	0	merel	33	31	32
kievit	1	2	1	gekraagde roodstaart	5	1	0
helenwulf	5	6	5	nachtegaal	1	0	0
houtduif	39	28	25+	roodborst	36	30	35
turkse tortel	0	0	1?	bosrietzanger	1	2	0
tortelduif	2	3	3	spotvogel	1?	1?	0
koekoek	3-	2	1	zwartkop	16	13+	16
bosuif	1	1	2-	tuinfluiter	13	11	11
ransuil	1	1	0	grasmus	2	2	1
groene specht	1	0	0	fitis	6	7	10
grote bonte specht	3-	2	2	tjiftjaf	14	17	20
veldleeuwerik	1	1	0	fluiter	2	2	3
boerenzwaluw	1	3	1	goudhaantje	3	3	5
zwarte kraai	5	3+	3+	vuurgoudhaantje	2	1	1?
ekster	1	1	0	bonte vliegenvanger	1?	0	1?
vlaamse gaai	3	3-	2	grauwe vliegenvanger	1?	3	3
koolmees	22	18	20	heggemus	12	5	7
pimpelmees	14	11	13	witte kwikstaart	1	1	1
zwarte mees	3+	2	1	spreeuw	35+	21+	19+
kuifmees	3-	0	2	groenling	1	1	0
glanskop	7	7	7	vink	24	18	21
matkop	2	1	2	appelvink	0	1?	0
staartmees	3-	1?	2	geelgors	3	0	1?
boomklever	7	5	5	huismus	3+	3+	3
boomkruiper	8	9	9				

Henk de Vries
Jan van Cuykstraat 46
5431 GC Cuyk

Medewerkers:

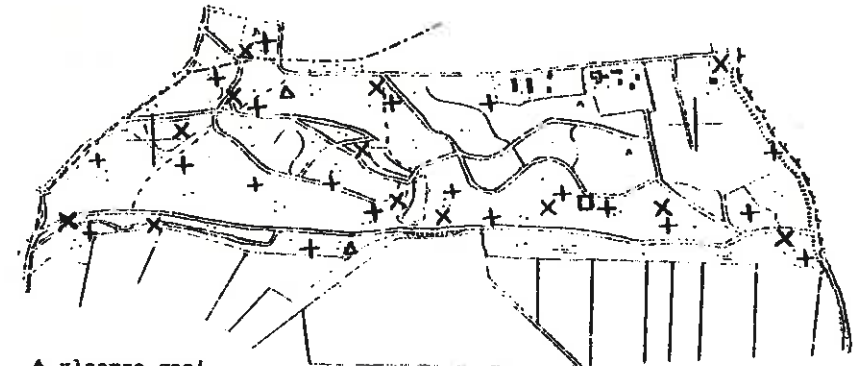
W. Aben (11); J. v/d Bergh-v. Leeuwen (1); L. v/d Bergh (1, 2, 4, 12); F. Bloemendaal (13); G. Boumans (9); P. Brouwer (3); J. v. Dokkum (1); M. v. Dongen (13); D. v. Dorp (13); R. Driessen (11); P. Egelmeers (4); B. Engelen (2); H. Eykmans (8); M. Grutters (11); B. Haentjes (11); W. Helmer (3); W. Hermsen (10); M. Hermsen-Erdkamp (10); W. Homan (8, 16); R. Honing (2); O. v. Hoorn (1, 3); P. v. Iersel (13); H. Klaassen (5); P. v/d Knaap (1); L. Kuypers (4); K. Luyckx (11); D. Möller (4); G. Muskens (4, 5); M. Neuhaus (13); J. Post (11); L. Rietveld (4); G. Schreurs (13); R. Schuurkens (13); J. Thissen (4, 6); J. Vermeulen (2); F. Versteeg (6); D. Visser (1, 2); R. Vos (3); F. J. de Vries (4); H. de Vries (7); J. de Vrieze (1, 2); Th. Wilbers (8, 16); Th. Wilbers (8, 16); W. v/d Zanden (3); R. Zollinger (4, 5).

Dit waren dan de 45 personen die hun medewerking of een bijdrage aan de telling leverden. Wij hopen dat we dit keer niemand vergeten hebben te vermelden. Vorige keer (december) was de vergetene Dick Visser nog wel. Onze welgemeende excuses Dick.

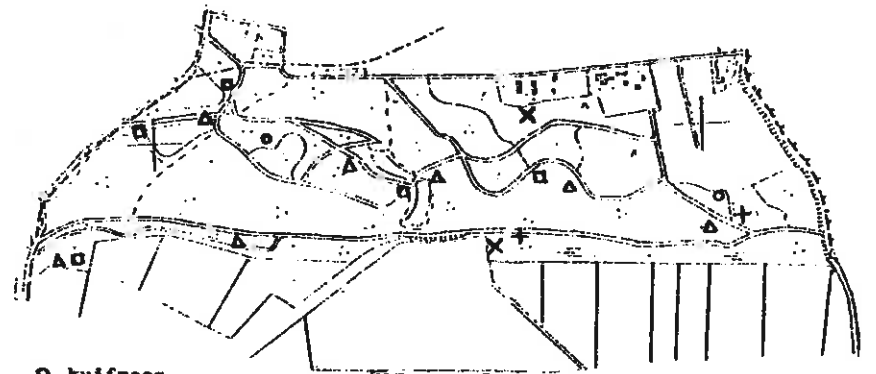
STOOTVOGELTelling Rijk van Nijmegen
Januari 1981

	1	2	3	4	5	6	7	8	9*	10*	11	12	13	16*	T
Ruizerd	83	48	98	223	48	23	16	5	9	10	12	70	62	5	712
Ruigpootruizerd	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Torenvalk	37	18	47	66	2	10	6	3	6	2	9	9	20	1	236
Smelleken	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4
Speurwer	1	8	3	7	2	2	-	1	2	-	3	1	5	-	35
Havik	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
Blauwe Klekendief	-	1	2	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Bruine Klekendief	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Fuut	68	-	76	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	-	170
Dodaars	28	1	2	5	-	-	-	-	-	-	2	4	15	-	57
Blauwe Reiger	47	21	32	40	7	14	8	4	6	-	7	58	6	-	250
Knobbelzwaan	4	-	22	-	-	12	4	-	-	-	-	-	89	-	131
Kleine Zwaan	5	-	44	10	-	-	-	-	-	78	-	-	104	-	241
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	31	-	-	-	-	-	31
Kolgans	-	-	-	-5650	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	5671
Rietgans	113	260	1000	9445	-	-	-	-	-	-	-	148	12	-	11000
Kleine Rietgans	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Zwaangans	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Brandgans	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Wintertaling	200	-	440	-	-	55	-	-	-	30	-	-	-	-	745
Brilduiker	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4
Grote Zaagbek	8	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45
Nonnetje	65	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	89
Ooievaar	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Patrijs	71	-	8	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	94
Kievit	574	193	33	500	-	-	530	-	55	-	-	-	35	-	1920
Witgatje	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7
Wulp	4	-	23	-	-	5	-	5	14	-	-	-	207	-	258
Watersnip	1	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	6
Holenduif	1	11	44	-	7	-	2	-	2	6	-	4	-	-	77
Rensuil	23	81	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	114
Bosuil	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kerkuil	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Steenuil	5	3	3	2	-	-	-	-	-	7	-	1	1	-	22
Witte Kwikstaart	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	1	-	6
Grote Gele Kwikstaart	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
waterpieper	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Klapekster	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Kransvogel	1225	-	396	8000	125	-	150	-	-	-	-	-	4650	-	14500
Koperwiek	-	-	-	2	220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	222
Grote Lijster	4	3	121	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128
Zanglijster	1	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Geelgors	-	-	-	39	21	30	-	-	-	-	-	-	-	-	90
Frater	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Putter	-	-	-	-	-	-	2	-	8	-	-	-	9	-	19
Keep	15	-	-	-	85	1	-	-	-	-	-	-	-	-	101
Goudvink	-	-	-	-	-	-	-	-	39	-	-	-	-	-	39
Sijs	45	20	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83
Roek	191	45	1	185	43	106	62	173	98	-4000	200	8	-	-	5000
Bonte Kraai	-	-	-	2	-	-	-	-	2	12	-	-	-	-	23
Kauw	-	325	13	200	163	165	-	-	-	-	500	-	-	-	1400
Ree	4	-	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32
Vog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

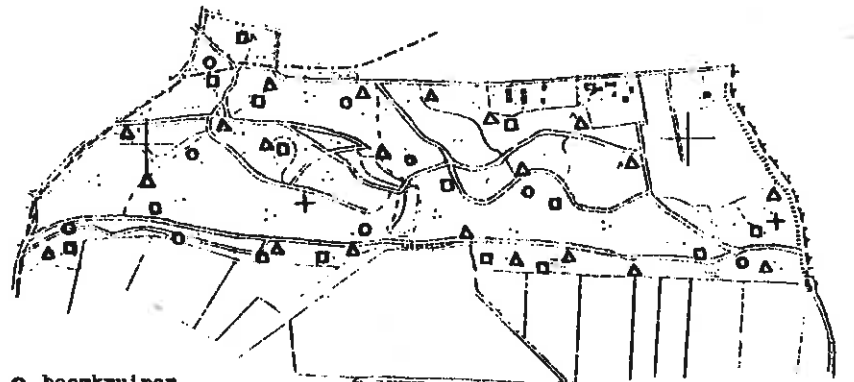
* niet geheel geteld. 1: de Velden 2: Rijk van Nijmegen-west
3: Ooy 4: Duffelt 5: Groesbeek 6: Milsbeek 7: Boerse Maas
8: Maasheggen-noord 9: Maasheggen-zuid 10: Maanduin 11: de Broeken
12: Land van Maas en Waal 13: Overbetuwe 16: Siebengewald

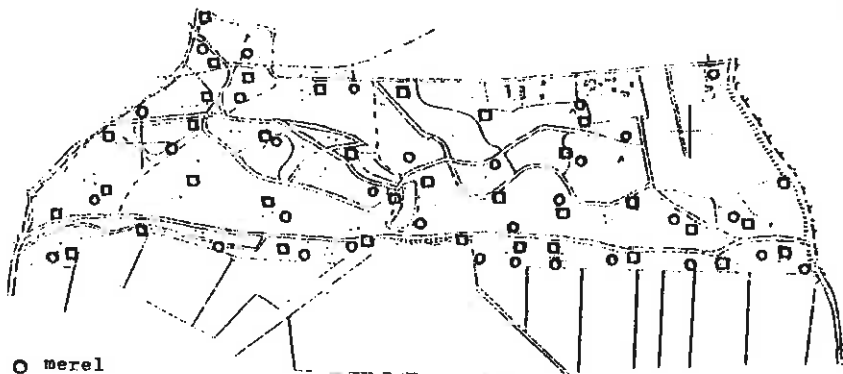
△ vlaamse gaai
+ koolmees X pijpelmees □ zwarte mees

○ kuifmees
△ glanskop + matkop X staartmees □ boomklever

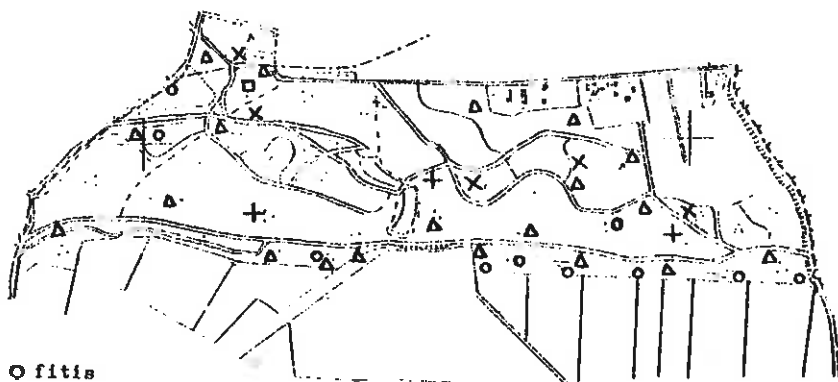
○ boomkruiper
△ winterkoning + grote lijster □ zanglijster

○ merel
□ roedborst

+ zwartkop
× tuinfluiter □ grasmus

○ fitis
△ tjiftjaf + fluiter × goudhaantje □ vuurgoudhaantje

Overige soorten

Uilen: - steenuil: In januari 22 ex., dus bijna evenveel als in dec. (24)
- kerkuil: In de Duffelt werd 1 ex. gezien bij Zelhem.
- bosuil: In gebied 2 werden 2 ex. waargenomen
- ransuil: Blijkbaar hebben de teleurstellende aantallen in dec. de aandacht verscherpt (in ieder geval wel die van Dick V.) voor deze soort. Maar liefst 114 ex. werden er waargenomen (in dec. 6 ex.).

Dodaars: Praktisch evenveel als in december (nu 57 ex.; in dec. 53 ex.)
Blaauwe reiger: Evenals in de vorige winter werden er ook nu in januari minder gezien.

dec.'79 254 ex. jan.'80 206 ex.
dec.'80 305 ex. jan.'81 250 ex.

Kleine zwaan: Vergeleken met januari '80 een afname van het aantal van 307 ex. toen tegen 255 ex. nu. Maar al met al toch wel 2x zoveel als in december '80 (123 ex.)

Ganzen: In het gebied hielden zich 2x zoveel rietganzen op als kolganzen. Verreweg de meesten zaten in de Duffelt. In de Ooypolder zat nog een groep van 1000 ex. rietganzen, maar dit gebied is wat de ganzen betreft een verlengstuk van de Duffelt.

Ooievaar: Eigenlijk zou je deze soort alleen 's zomers willen zien, maar dit ex. bezocht de Duffelt in het hartje van de winter. Zij/hij had een aluminium ring om de rechterpoot (B.L.). Helaas kon het nummer niet afgelezen worden. Dus het blijft nu een open vraag of het een diertuin-vogel was (uit het Liesveld)

Steltlopers: - kievit: Het aantal was bijna 2000 ex. tegen 8000 ex. in december.

- wulp: Het aantal halveerde ruim; 258 ex. in januari tegen 586 ex. in december.

- watersnip: Dit aantal daalde t.o.v. vorige maand van 26 ex. naar 6 ex..

- witgatje: Ook dit aantal halveerde van 14 ex. in dec. tot 7 ex. in januari.

Klapekster: De klapeksters in de Maasheggen zijn er nog steeds. Mogelijk zijn de 2 ex. op de Bergerheide er ook nog, maar dat zal in februari blijken.

Grote gele kwikstaart: Een opmerkelijke soort die niet zoveel voorkomt in het Rijk van Nijmegen en maar zelden gezien wordt tijdens de roofvogeltellingen. Dit keer zowel in gebied 1 als gebied 4 1 ex..

Kraaiachtigen: Er werden bijna overal roeken gezien. Erg veel wederom in N.O.Brabant. Het aantal kauwen bedroeg ruim 1000. Mogelijk geeft de kraaiertelling van 1 februari 1981 een beter beeld van de aantallen in het Rijk van Nijmegen. Het aantal bonte kraaien kwam op 23 ex. Ook dit keer werden ze weer overwegend in de Maasheggen en Maasduinen gezien.

Ree: Het totaal aantal stuks ree was 32 ex.

En als afsluiting van dit verslag: een nieuwe soort voor de roofvogeltellingen: de "VOS"; Er werd 1 ex. gezien in telgebied 13.

de telgebieden gemiddeld vallen. Tevens is aangegeven de indeling naar landschapstype met de daarbij behorende telgebieden.

tabel 7 Indeling telgebieden naar dichtheidsklasse

dichtheid (ex/km ²)	telgebied	landschapstype	telgebied
0.000 - 0.050	1,6,7,8,10,12,16	open type	1,12,13
0.051 - 0.100	4,11	beide type's	2,3,6,7,11,16
hoger dan .10	2,3,5,9,13	coulissen	4,5,8,9,10

Deze tabel suggereert dat er of weinig sperwers zitten of veel in de verschillende telgebieden. M.a.w. er zijn goede sperwerblotopen en aanzienlijk mindere. In een van de volgende verslagen zal dit nader uitgewerkt worden. (suggesties zijn van harte welkom)

De verdeling van de geslachten is vermeld in de volgende tabel.

tabel 8 De geslachten van de sperwer

gebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	16	totaal
o		2	1	1	2						1		2		9
o	1	6	2	5		1						1	1		17
onbekend			1		1			1	2		2		2		9
															35

Dit keer bedraagt het % o♀ van de gesexede sperwers 65%. Dit % wijkt niet af van de andere tellingen waarbij ook steeds rond 2/3 deel o♀ werden waargenomen.

Havik

Het aantal haviken schommelt nogal tijdens de januari-tellingen.

jan.'79 8 ex. Mogelijk spelen weersinvloeden hierbij een rol.
 jan.'80 14 ex. Tijdens de telling werden er haviken gezien in de
 jan.'81 6 ex. gebieden 1,3,4,5, en 16. Dit zijn zo ongeveer de
 (dec.80 12 ex.) plaatsen waar ze bij praktisch iedere telling zitten.

De geslachten verdeling was: 2 ♂♂, 3 ♀♀ en 1 onbekend.

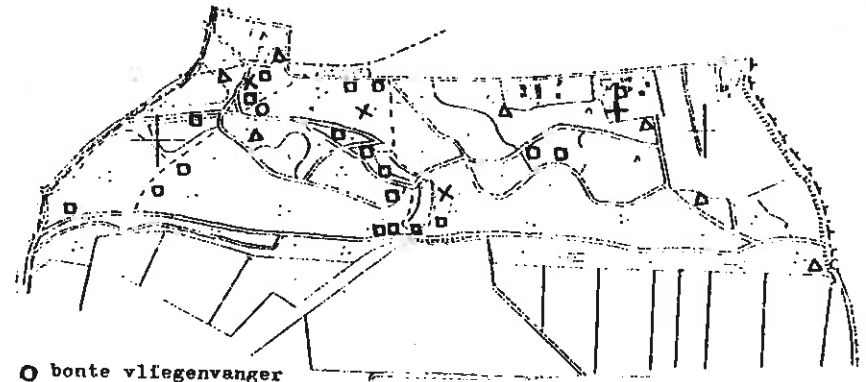
Blauwe kiekendief

Deze maand werden er evenveel kiekendieven (8) geteld als vorige maand. Ook hielden ze zich in bijna dezelfde gebieden op (3,4,5,6) In gebied 2 werd er in december geen gezien en nu wel. Gebied 10 werd voor wat de Bergerheide betreft niet geteld, en daar zat de blauwe kiek..

tabel Aantal waargenomen blauwe kiekendieven

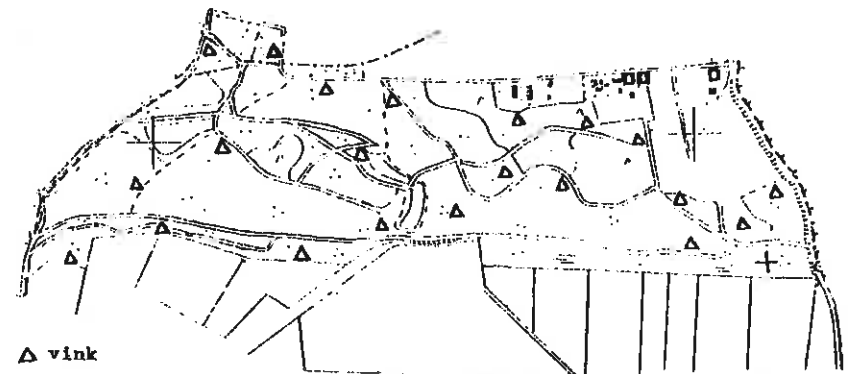
gebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	16	totaal
jan.'76	1		1			2		x	x	x	x	x	x	x	4
jan.'77			1	2	1	2				x	x	x	x	x	6
jan.'78						1								x	1
jan.'79	3	1	4	2	1			2		1		1			15
jan.'80				2		2									7
jan.'81		1	2	1	1	3				1		1	1		8

De geslachten verschilden vergeleken met vorige maand sterk. In december werden er 2 ♂♂ gezien en 6 ♀♀/juv. In januari was de verdeling 4 ♂♂ tegen 4 ♀♀/juv. Dit kan betekenen dat er nog enkele exemplaren rondzwerven of dat er verschuivingen met aangrenzende gebieden hebben plaatsgevonden.

o bonte vliegenvanger

x grauwe vliegenv. Δ heggemus + witte kwikstaart □ spreeuw

Δ vink

+ geelgors □ huismus

even schrikken

Op 30 maart 1980 werd in een bos in het Reichswald een tweedejaars vrouwtje havik dood aangetroffen door Wouter Helmer en Johan Thissen, die aldaar naar ruiveren en met behulp daarvan naar nestplaatsen van haviken aan het zoeken waren. Op zich al een merkwaardig voorval want de havik, staand aan de top van de voedselpyramide, wordt vrijwel nooit door een ander diër gedood. Maar in datzelfde bos werden door Gerard Müskens ook nog plukresten van twee andere haviken gevonden (voor de duidelijkheid: die dus zelf het slachtoffer waren), waarvan er één kon worden geïdentificeerd als het adulte vrouwtje dat in 1979 in datzelfde bos gebroed had. De ander was een nog niet nader geïdentificeerd adult mannetje. Dit identificeren geschiedt met behulp van de slagpennen. Het streep patroon op deze veren verloopt namelijk verschillend per individu. De een heeft dikke, massieve donkere strepen, de ander gemarmerde, smalle strepen. Een eerstejaars vogel kan onderscheiden worden door het grote contrast tussen lichte en donkere strepen, terwijl de lichte delen meer zandkleurig in plaats van gebroken wit zijn. Ook de grootte en vorm van de pen spelen een rol. De vergelijkingsmethode kan in praktijk gebracht worden doordat in het voorjaar de slagpennen geruid worden en ieder adult individu ieder jaar veren produceert die er hetzelfde uitzien.

Het tweedejaars vrouwtje, het kadaver dus, lag op haar rug en was, van buiten, niet merkbaar geschonden, waardoor de doodsoorzaak moeilijk was vast te stellen. Gedacht werd aan een nekbreuk, maar dat de behendigste vlieger van het bos uit slordigheid maar ergens tegen een boom opgekapt was, was niet erg waarschijnlijk. Dus werd het lijk opgestuurd naar het Centraal Diergeneeskundige Instituut, afdeling pluimveeziekten te Doorn, waar het kadaver een chemisch-toxicologisch onderzoek onderging. De tijdens dit onderzoek aangetroffen havikepoot in de maag van het vrouwtje havik, maakte het verband tussen het lijk en de plukresten duidelijk, hoewel hiërme niet bewezen is dat het best alletwéé de andere haviken heeft opgegeten en/of geslagen. Verder wees het onderzoek uit dat zowel de krop- als de maaginhoud zwak positief reageerde op een parathiontest, terwijl de aangetroffen 0,2 p.p.m. DDE (van DDT afkomstig) voor de krop- en 0,8 p.p.m. DDE voor de maaginhoud te verwaarlozen waren. Wel werd opgemerkt dat de oorspronkelijke concentratie van die stoffen hoger moet zijn geweest, omdat het diër enige tijd (naar schatting een week) in het veld had gelegen.

De conclusie van het rapport is dat de doodsoorzaak waarschijnlijk parathionvergiftiging is geweest. Parathion is een sekticide en werd op grote schaal in de landbouw gebruikt, maar vanwege de verwoestende uitwerking (het is voor mens en diër contactgif, ademgif en maaggif) werd het onlangs verboden en staat het gebruik ervan als een zwaar misdrijf te boek. Toch blijkt uit gevallen als dit, dat het nog steeds gebruikt wordt, alleen niet zozeer als landbouwgif als wel als gif in lokaas van stroopers. Aangezien in de omgeving geen andere parathion sterfgevallen bekend zijn, vermoed men dat in dit geval van stroperij sprake is. Dit geldt toevallig ook voor +15 buizerden, die afgelopen voorjaar dood aangetroffen werden bij Groesbeek, alleen was nu alfachloralose in het spel. Sinds die tijd schijnt het echter wat vergiftigingen betreft weer rustig te zijn en laten we maar hopen dat de gestadige groei van het roofvogelbestand de laatste tijd in het Rijk van Nijmegen en in de rest van het land doorgang vindt.

In totaal werden 30 mannetjes herkend en 38 vrouwtjes. Hoewel volgens sommigen jonge exemplaren moeilijkheden opleveren, is het volgens Dick Vioser mogelijk het geslacht te bepalen door te letten op de staart. Hierbij zijn speciaal verzoek: probeer dit eens!

Ruigpootbuizerd

De op dit moment enige bekende ruigpootbuizerd in het Rijk van Nijmegen zat tijdens de telling nog op ongeveer hetzelfde paaltje, in de Duffelt, als waar hij in december zat.

Smelleken

Er werden in totaal 4 Smellekens waargenomen, nu ook buiten het Maasheggebied.

In de volgende tabel is een overzicht gemaakt van de januari-aantallen. Bij vergelijking van deze tabel met tabel 4 uit het verslag van dec.'80 blijkt dat de december-aantallen gemiddeld hoger liggen dan de januari-aantallen. Mogelijk bevinden zich onder de december waarnemingen een aantal doortrekkers.

tabel 4 Aantal waargenomen smellekens

	1	3	4	7	8	9	12	T
jan.'78	1			1				2
jan.'79		1				1	1	3
jan.'80					1	1		2
jan.'81			1			2	1	4

Sperwer

Het is verbazingwekkend hoe constant het aantal waargenomen sperwers blijkt te zijn tijdens de tellingen. Weliswaar waren het er nu enkelen minder als in de voorgaande januari-tellingen, maar dat valt binnen de onnauwkeurigheid van tellen.

tabel 5 Aantal waargenomen sperwers

gebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	16	totaal
jan.'79	8	8	7	2	3	1	0	1	1	1	1	3	7	x	43
jan.'80	2	4	6	8	5	1	1	1	4	0	0	1	8	x	41
jan.'81	1	8	3	7	2	2	0	1	2	0	3	1	5	0	35
dec.'80	3	6	4	5	6	2	2	1	4	0	2	1	6	1	43

Tussen januari '79 en januari '81 zijn gedurende de wintertellingen (behalve de maarttellingen) gemiddeld 41 sperwers gezien (n=7); de standaardafwijking bedraagt 4,6. Dit betekent dat in bijna 70% van de tellingen het aantal sperwers tussen de 36 en 46 lag.

wederom is geprobeerd wat met de dichtheden te stoeien. Allereerst de dichtheden per telgebied tijdens de 3 laatste januari-tellingen en de laatste december-telling in de volgende tabel.

tabel 6 Dichtheid van de sperwer (ex./km²)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	16	totaal
jan.'79	.10	.3	.16	.03	.11	.03	.0	.05	.06	.07	.1	.1	.15	x	0.08
jan.'80	.03	.05	.14	.10	.18	.03	.04	.05	.22	.0	.0	.01	.17	x	0.07
jan.'81	.01	.10	.07	.09	.07	.06	.0	.05	.25	.0	.06	.01	.10	.0	0.06
dec.'80	.04	.07	.09	.06	.22	.06	.08	.05	.22	.0	.06	.01	.12	.04	0.07

In enkele gevallen variëert de getelde oppervlakte per telling, doordat een gedeelte niet geteld is of doordat het telgebied uitgebreid is. Daardoor ontstaan verschillen in dichtheid binnen één telgebied terwijl het aantal waargenomen sperwers gelijk is (gebied 2 in jan.'79 en '80 bv.). In de voorgaande verslagen is een subjectieve indeling gemaakt van het landschapstype. Voor elk van de type's werd dan de dichtheid berekend. Deze berekeningswijze is in principe niet goed. Het is beter het als volgt te doen. In tabel zijn 3 dichtheidsklassen gemaakt. Van de in de vorige tabel genoemde dichtheden is het gemiddelde berekend per telgebied. In de volgende tabel is aangegeven in welke dichtheidsklasse

STOOTVOGELTELLINGEN

JANUARI 1981 Rijk van Nijmegen

De meeste gebieden werden geteld in het telweekende van 3/4 januari. De temperatuur lag toen overdag rond de 5°C. Op zondag begon het ter hoogte van Nijmegen in de namiddag flink te sneeuwen. Later in de week, toen gebied 1 en gedeelten van 2, 8, 9, 10 en 13 geteld zijn, lag de temperatuur rond het vriespunt. Er lag toen op veel plaatsen sneeuw. In het weekeinde waaide er een harde westenwind, die later naar het noorden draaide.

Het zicht was over het algemeen goed, maar door de harde wind waren de telomstandigheden toch maar matig.

Tabel 1. Getelde oppervlakten en indeling naar openheid van de telgebieden

Telgebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9*	10*	11	12	13	16*	totaal
open	7880											3100	4820		20800
coullissen				7800	2760			1800	800	500					13740
beide typen		3310	4260					3350	2480					1300	21360
											5200				55900

* niet geheel geteld

Buizerd

De dichtheid van de Buizerd (1,27 ex/km²) was vrijwel gelijk aan de dichtheid in december (1,20 ex/km²). Ook de verspreiding was grotendeels gelijk.

Tabel 2. De dichtheid van de Buizerd in de telgebieden

	1	2	3	4	5	6	7	8	9*	10*	11	12	13	16*	T
jan. '80	1,27	1,02	1,78	2,60	2,90	2,72	1,81	1,38	0,73	0,72	0,4	0,88	1,64	x	1,46
jan. '81	1,05	0,58	2,30	2,86	1,74	0,69	0,65	0,26	1,00	2,00	0,4	0,86	1,29	0,38	1,27
dec. '80	1,00	0,57	2,54	2,67	1,12	0,45	0,69	0,74	0,56	0,72	0,2	0,63	1,74	0,59	1,20

* onderling niet vergelijkbaar door onvolledige tellingen

In Groesbeek werden wat meer Buizerden gezien, in de Overbetuwe en in het noordelijke Maasheggengebied wat minder dan in december. In dit laatste gebied is door de werkzaamheden (ruilverkaveling en bochtafsnijding van de Maas) de stand dramatisch gedaald. In januari 1980 verbleven hier nog 28 Buizerden, nu nog maar 5.

Overigens verbleven in de meeste gebieden nu wat minder Buizerden dan in januari 1980. Van de volledig getelde gebieden werden alleen in de Ooy en in de Duffelt meer Buizerden dan vorig jaar waargenomen. De oorzaak kan liggen in de veronderstelde top van de Veldmuis.

Waarschijnlijk is de veldmuizenstand door de winterse omstandigheden de laatste maand wel weer gedaald. In de Duffelt werd zelfs een recordaantal waargenomen. In de Ooy daalde stand iets. Het totaal van Ooy en Duffelt (321) bleef vrijwel gelijk aan dat van december (316).

Torenvalk

De stand, die sinds jaren niet meer zo hoog was, daalde ten opzichte van december enigszins, met name in de Ooy en de Duffelt, die samen verreweg de belangrijkste gebieden zijn.

Vorig jaar was de stand erg laag. In vrijwel alle gebieden was de stand nu hoger (meer Veldmuizen in 1980?). Van de volledig getelde gebieden werden alleen in Groesbeek, waar erg weinig Torenvalken zitten, en in gebied 8 (ruilverkaveling in uitvoering) minder exemplaren waargenomen.

Tabel 3. De dichtheid van de Torenvalk in de telgebieden

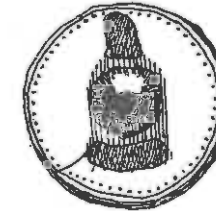
	1	2	3	4	5	6	7	8	9*	10*	11	12	13	16*	T
jan. '80	0,200	1,130	3,330	5,60	1,140	1,160	2,10	0,670	2,20	1,30	0,060	0,39	x	0,25	
jan. '81	0,470	2,21	1,00	0,850	0,70	0,300	2,40	1,60	0,750	4,00	2,80	1,10	0,410	0,42	
dec. '80	0,360	2,81	2,91	0,60	0,70	0,240	3,60	3,20	3,90	0,70	1,60	1,90	5,60	1,1	0,47

* onderling niet vergelijkbaar door onvolledige tellingen

Ondanks deze sterfgevallen werd er in dit nestbos toch nog (met succes) gebroed. Het nieuwe broedpaar bestond uit een eerstejaars vrouwtje en een adult mannetje. Dit geeft nog eens aan, dat er in een langere tijd bezet broedgebied steeds een vrij grote reserve van jonge exemplaren aanwezig is. Dit geldt natuurlijk minder voor een broedgebied dat nog maar net aanwezig (ontdekt) is.

Jeroen Helmer
Johan Thissen

Bron: Paul Opdam: De havik. (Het Spectrum, 1978).
(Centraal Diergeneeskundig Instituut afdeling Rotterdam (pluimveeziekten), Prof. Poelslaan 35, 3028 EP Rotterdam
Postbus 6007, 3002 AA Rotterdam. Telefoon 010-153911.

Platgereden padden

Gevraagd wordt informatie over plaats en, zo mogelijk aantallen, waar padden worden platgereden.

Paul Scholten
Petruslaan 4 H.Landstichting
080 222931

Noordse gele kwikstaarten

Mensen die in de afgelopen trekperiode waarnemingen gedaan hebben van trek van de gele kwik, en met name van de ondersoort Thunbergi (noordse), wordt verzocht deze door te geven aan de NJN-VWG.

Gaarne vermelden -datum
-plaats (met SOVONnummers)
-aantallen noordse, gewone en overgangsvormen
-biotoop
-tijdsduur van de aanwezigheid in dat biotoop.

Marcel Klaassen
Huygensweg 27 Nijmegen

